

Granskning av Borås Stads årsredovisning 2022

Stadsrevisionen. Borås

Rapport

Anna Duong
Anna Sandström
Stefan Sjöblom

20
23

Innehåll

1 INLEDNING	3
1.1 Syfte och revisionsfrågor	3
1.2 Avgränsningar	3
1.3 Revisionskriterier	3
1.4 Ansvarig nämnd/styrelse	4
1.5 Metoder	4
1.6 Projektorganisation	4
2 GRANSKNINGSRESULTAT	5
2.1 Omfattning	5
2.2 Förvaltningsberättelse	5
2.2.1 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning	5
2.2.2 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning	6
2.2.3 Balanskravsresultatet	10
2.3 Resultaträkning	11
2.3.1 Leasing	11
2.3.2 Stickprov	12
2.4 Balansräkning	12
2.4.1 Finansiella tillgångar och finansiella skulder	12
2.4.2 Derivat och säkringsredovisning	13
2.4.3 Andra avsättningar	14
2.4.4 Pensioner	15
2.5 Sammanställda räkenskaper	16
2.6 Kassaflödesanalys	16
2.7 Drift- och investeringsredovisning	16
2.8 Övriga iakttagelser	17
3 STADSREVISIONENS BEDÖMNINGAR	18
Sammanfattande bedömning	20
4 KÄLLFÖRTECKNING	21

1 Inledning

Enligt kommunallagen ska revisorerna pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig. Revisorerna ska även bedöma om årsbokslutet är förenligt med de mål som Kommunfullmäktige beslutat.

1.1 Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att granska om räkenskaperna är rättvisande. Granskningen ska vara ett underlag till revisorernas ställningstagande i revisionsberättelsen gällande ansvarsfrihet. Granskningen sker utifrån ett risk- och väsentlighetsperspektiv.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Är årsredovisningen upprättad enligt gällande lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), gällande rekommendationer från RKR samt i enlighet med god redovisningssed?
 - Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen? (med verksamhetens utfall avses utfallet i förhållande till fastställda mål och ekonomiska ramar)
 - Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?
- Ger årsredovisningen en rättvisande bild av resultatet för kommunen?
- Har balanskravet uppfyllts?
- Har verksamheten bedrivits på ett sätt som gör att Kommunfullmäktiges beslutade mål, finansiella likväl som verksamhetsmässiga, för god ekonomisk hushållning uppnåtts?

Granskningen omfattar samtliga nämnder, Kommunstyrelsen och kommunkoncernen Borås Stad.

1.2 Avgränsningar

Granskningen avser Borås Stads årsredovisning och bokslut för år 2022.

1.3 Revisionskriterier

Revisionskriterier är:

- Kommunallag (2017:725).
- Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR).
- Samtliga rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR) som rör årsredovisningsgranskning; inklusive uppdaterade rekommendationer av RKR år 2022 vilka är RKR R4 Materiella anläggningstillgångar, RKR R3 Immateriella anläggningstillgångar och RKR R19 Förråd och lager m.m.
- God redovisningssed (Bokföringsnämnden, BFN).
- International Accounting Standards (IAS).

1.4 Ansvarig nämnd/styrelse

Kommunstyrelsen i Borås Stad är ansvarig.

1.5 Metoder

Granskningen grundas på analys av resultat- och balansräkning samt utökad granskning av poster och processer som är av väsentlig betydelse för resultat och ställning. Granskningen innefattar att granska ett urval av underlag och annan information i räkenskapssammandraget samt att pröva de redovisningsprinciper som använts i verksamheten. Granskningen har genomförts med utgångspunkt i en risk- och väsentlighetsanalys, där insatser koncentreras till där risken för väsentliga fel är störst. Därutöver innehåller granskningen en bedömning om årsredovisningen är rättvisande, d.v.s. att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till felaktigt beslutsfattande. Granskningen genomförs med kontrollmålsmetodik enligt ett upphandlat granskningsprogram.

Granskningen av Borås Stads årsredovisning är avvikelseorienterad. Detta innebär att avvikelser från lagar och rekommendationer noteras i innevarande granskningsrapport. Förhållanden som inte bedöms som avvikelser avhandlas till största delen inte i rapporten.

Samtliga av nämndernas specifikationer har granskats. Stickprov har genomförts från resultaträkningens konton.

Granskningen enligt RKR R8 om derivat och säkringsredovisning har genomförts av externa konsulter på KPMG.

1.6 Projektorganisation

Granskningsledare för projektet är Anna Duong och projektmedarbetare är Anna Sandström, Stefan Sjöblom och Lars Magnusson. Projektet har genomförts i samarbete med externa konsulter, KPMG AB.

2 Granskningsresultat

2.1 Omfattning

Granskningen av årsredovisningen/externredovisningen omfattar:

- Förvaltningsberättelse
- Resultaträkning
- Balansräkning
- Sammanställda räkenskaper
- Kassaflödesanalys
- Drift- och investeringsredovisning

2.2 Förvaltningsberättelse

Innehållet i förvaltningsberättelsen regleras i 11 kap. LKBR samt RKR R15. Det ska tydligt framgå vilket sammanhållet avsnitt av årsredovisningen som utgör förvaltningsberättelse. Förvaltningsberättelsen ska presenteras före men i omedelbar anslutning till resultaträkning, balansräkning och kassaflödesanalys.

Stadsrevisionen noterar att koncernperspektivet i högre utsträckning finns beskrivet i årsredovisningen samt att ett arbete har pågått vid Stadsledningskansliet under året för att förbättra följsamheten mot RKR R15.

2.2.1 Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Enligt RKR R15 ska förvaltningsberättelsen innehålla upplysningar om de totala pensionsförpliktelseerna för kommunkoncernen och kommunen. Förvaltningsberättelsen ska även innehålla en uppföljning av fullmäktiges riktlinjer för förvaltningen av pensionsmedel. Följande upplysningar ska lämnas för kommunkoncernen och kommunen gällande:

- Pensionsförpliktelse (1-4),
- Förvaltade pensionsmedel – Marknadsvärde, (5-8),
- Finansiering, (9-10),
- Upplysning avseende egna förvaltade pensionsmedel (11-12),
- Upplysning avseende vilka förpliktelser som har tryggats genom pensionsförsäkring och/eller pensionsstiftelse (13).

Stadsrevisionen noterar att upplysningar om de totala pensionsförpliktelseerna enligt RKR R15 finns för kommunkoncernen. När det gäller kommunen finns uppgifter om total pensionsåtagande, dock saknas upplysningar enligt RKR R15. Stadsrevisionen noterar att en annan siffra för total pensionsskuld även finns under avsnittet *Finansiell analys*.¹

¹ Borås Stads årsredovisning 2022, sid. 28

2.2.2 God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

I kommunallagen, gäller för samtliga kommuner att Kommunfullmäktige ska fastställa mål för god ekonomisk hushållning. Enligt 11 kap. 8 § LKBR ska förvaltningsberättelsen innehålla en utvärdering av om målen och riktlinjerna för en god ekonomisk hushållning enligt 11 kap. 6 § första och andra styckena kommunallagen har uppnåtts och följts. Gällande verksamheten ska anges vilka mål och riktlinjer som är av betydelse för god ekonomisk hushållning medan det för ekonomin ska anges finansiella mål.

Enligt RKR R15 ska upplysningarna inkludera en avstämning av de mål och riktlinjer med betydelse för god ekonomisk hushållning som formulerats för den kommunala koncernen och kommunen.

Kommunfullmäktige beslutade 20 januari 2022 om Borås Stads riktlinjer för god ekonomisk hushållning. I riktlinjerna framgår att kommunens ekonomi måste vara i balans och långsiktigt hållbar. För att kommunen och kommunkoncernen ska uppnå fastställt ekonomiskt resultat är det av största betydelse att respektive nämnd och bolag klarar sitt uppdrag och samtidigt har sin ekonomi i balans genom en god budgetföljsamhet. Borås Stads övergripande ekonomiska mål utgår ifrån generationsprincipen vilket innebär att varje generation ska bära kostnaden för den service som den konsumerar och inte belasta kommande generationer med kostnader eller åtaganden. För Borås Stad innebär god ekonomisk hushållning dessutom att verksamheten bedrivs effektivt, d.v.s. på ett kostnadseffektivt sätt samt att den kommunala servicen ska infria kommuninvånarnas behov och förväntningar (ändamålsenlighet) utifrån de ekonomiska ramarna.

I samband med beslut om kommunens budget, bolagens finansiering och kommunkoncernens årsredovisning skall de finansiella målen redovisas och förhållas till god ekonomisk hushållning.

Riktlinjerna omfattar mål för primärkommunen, mål för de majoritetsägda kommunala bolagen och mål för kommunkoncernen (primärkommun och bolagen sammanställt).

God ekonomisk hushållning för Borås Stad innebär en strävan mot:

- att primärkommunen ska generera ett överskott på 2–3 % (resultat i relation till skatteintäkter och generella statsbidrag),
- att primärkommunen ska ha en självfinansiering av sina investeringar på över 80 % (mätt på rullande medelvärde 4 år), ha en ökande soliditet med målet att nå en soliditet på 80 % (exklusive lån som är hänförliga till bolagen),
- att de majoritetsägda kommunala bolagen, ”bolagskoncernen”, ska vara självförsörjande. Tvingande tillskott från primärkommunen ska inte behövas, och för att hantera risken för tillskott ska bolagen sammantaget:
 - generera ett genomsnittligt resultat för bolagskoncernen på 7 % (resultat efter finansnetto i relation till omsättning)
 - ha en räntetäckningsgrad i genomsnitt på minst 2,5

Kommunkoncernen (primärkommun och bolagen sammanställt) ska generera:

- ett resultat på 2–3 % i (årets resultat som andel av intäkter, skatteintäkter och generella statsbidrag),
- ett mål för soliditeten inklusive pensionsåtaganden på 25 %,
- en nettokoncernskuld på högst 150 tkr per invånare.

Stadsrevisionen noterar att målen om god ekonomisk hushållning delvis följs upp i Borås Stads årsredovisning 2022. Stadsrevisionen saknar en samlad uppföljning av samtliga mål/mått om god ekonomisk hushållning i enlighet med riktlinjer om god ekonomisk hushållning. Stadsrevisionen saknar även en analys utifrån riktlinjerna om god ekonomisk hushållning huruvida om verksamheten bedrivs effektivt, d.v.s. på ett kostnadseffektivt sätt.

Enligt RKR R15 ska förvaltningsberättelsen även innehålla upplysning om total budgetavvikelse och förklaringar till denna. Den totala budgetavvikelsen lämnas endast för kommunen. Stadsrevisionen noterar att upplysningar om budget och budgetavvikelser saknas för kommunkoncernen.

Finansiella mål

Stadsrevisionen noterar att det finns en kortfattad uppföljning av finansiella mål under avsnittet *God ekonomisk hushållning*. Den längre finansiella analysen återfinns i avsnittet *Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning* där vissa finansiella mål följs upp.

Kommunens tre övergripande finansiella mål enligt Kommunfullmäktiges budget 2022 är att:

- soliditeten ska uppgå till 70,1 % (långsiktigt mål 80 %), avser endast den del av kommunens tillgångar som finansieras med egna medel.
- självfinansieringsgraden av investeringar ska uppgå till 59 % (långsiktigt mål 80 %).
- Årets resultat/skatteintäkter och generella statsbidrag ska uppgå till 1,4 % (långsiktigt mål 2–3 %).²

Soliditet för kommunen uppgår till 72,7 %, exkl. internbanken. Kommunen uppnår det finansiella målet för soliditet på 70,1 %. Stadsrevisionen anser att internbanken bör ingå vid beräkning av kommunens soliditet. I årsredovisningen uppgår självfinansieringsgraden för kommunen till 117 %. Stadsrevisionen noterar att kommunen når det finansiella målet för självfinansieringsgraden. Årets resultat för kommunen uppgår till 401 mnkr, d.v.s. 5,4 % av skatteintäkter och generella statsbidrag. Målet för året uppnås samt även det långsiktiga målet om 2–3 %.

Stadsrevisionen konstaterar att samtliga tre finansiella mål från Kommunfullmäktiges budget 2022 för kommunen är uppnådda.

Enligt budget 2022 för de kommunala bolagen har Kommunfullmäktige beslutat om resultat/avkastningskrav och finansiella mål. Det finns olika resultat/avkastningskrav för respektive bolag, några bolag har krav på utdelning till ägaren och det finns några finansiella mål för en del av bolagen.³ Stadsrevisionen noterar att en del av de finansiella målen och avkastningskraven för de kommunala bolagen följs upp i årsredovisningen.⁴

Stadsrevisionen noterar att på båda de ställen där de finansiella målen beskrivs i årsredovisningen saknas mål och avstämning för den kommunala koncernen i enlighet med upplysningskraven i RKR R15.

Stadsrevisionen bedömer att den finansiella analysen redovisar primärkommunens finansiering och investeringar under räkenskapsåret på ett rättvisande sätt. Stadsrevisionen noterar att den finansiella analysen saknar utvecklande resonemang om vad riskerna innebär på kort och lång sikt för kommunkoncernen.

² Borås Stads Budget 2022, fastställt av Kommunfullmäktige 17 november 2021, sid., sid 28-29

³ Borås Stad budget för de kommunala bolagen 2022, fastställt av Kommunfullmäktige 20 januari 2022, sid 26

⁴ Borås Stads årsredovisning 2022, sid. 62

Mål och uppdrag

Lagstiftningen fokuserar på god ekonomisk hushållning och på att öka långsiktigheten i den ekonomiska och verksamhetsmässiga planeringen. Lagen ställer krav på att budgeten ska innehålla finansiella mål samt mål och riktlinjer för verksamheten. Uppföljning av dessa mål ska göras i delårsrapport och årsredovisning.⁵

Under 2021 antogs en reviderad vision; Visionen om framtidens Borås. Visionen utgår från fyra visionsområden:

- Omsorg om varandra och miljön.
- Ett tryggt och snyggt Borås.
- Möjligheter och mod att utvecklas.
- Människor möts i Borås.
- Det finns även ett ytterligare område om egen organisation.

I beredningen av budgeten har Kommunstyrelsen kopplat indikatorer med målsättningar till visionsområdena. Budget och redovisning av mål ska hanteras inom styr- och ledningssystemet.⁶ Förvaltningsberättelsen ska innehålla en utvärdering av om målen och riktlinjerna har uppnåtts och följts i enlighet med kommunallagen och lagen om kommunal bokföring och redovisning.⁷ Stadsrevisionen konstaterar att förvaltningsberättelsen i Borås Stads årsredovisning innehåller en sammanställning av mål och uppdrag. Framställningen är i allt väsentligt deskriptiv tillsammans med en bedömning av genomförandet för den period årsredovisningen omfattar.

Stadsrevisionens bedömning av måluppfyllelsen grundar sig på helt uppnådda mål och helt genomförda uppdrag. Ofullständigt uppnådda mål och uppdrag kan inte bedömas med revisionell säkerhet.

Kommunfullmäktiges indikatorer

I Kommunfullmäktiges budget för år 2022 har målsättningar formulerats för 23 indikatorer kopplade till de fyra visionsområden som ingår i visionen om framtidens Borås. Utöver visionsområdena finns även indikatorer inom området egen organisation.⁸ I Kommunfullmäktiges budget anges även om respektive indikator ska öka eller minska. Utav de 23 indikatorerna är det 19 stycken som ska öka under året och fyra som ska minska under året enligt budgeten. I budgeten anges även senaste utfall 2021 för 16 av indikatorerna och för sju indikatorer redovisas istället senaste utfall 2020.

Av indikatorerna följs samtliga 23 upp i årsredovisningen. Indikatorerna redovisas med de utfall som finns tillgängligt för helåret 2022. Stadsrevisionen noterar att för en av indikatorerna saknas utfallet för 2022. Indikatorn avser bredbandsstatistik för 2022 som ännu inte finns tillgängligt vilket påverkar möjligheten att mäta andelen hushåll och företag som har tillgång till bredband.

Stadsrevisionen noterar att för vissa indikatorer finns jämförelse i årsredovisningen med en tidsperiod som sträcker sig från tertial 1 år 2017, tertial 1 år 2019 eller tertial 1 år 2020 och framåt. Vissa indikatorer har utfallet för helåren 2017-2022 som jämförelse. Stadsrevisionen konstaterar att de olika tidsserierna inte underlättar för läsaren att följa utfallet av indikatorerna.

⁵ 11 kap. 1 §§ Kommunallag (2017:725)

⁶ Borås Stads Budget 2022, fastställt av Kommunfullmäktige 17 november 2021, sid. 22-23

⁷ 12 kap. 1 §§ Kommunallagen (2017: 725) 11 kap. 1 §§ Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning

⁸ Borås Stads Budget 2022, fastställt av Kommunfullmäktige 17 november 2021, sid 11-21

Årsredovisningen redovisar måluppfyllelsen i förhållande till Kommunfullmäktiges indikatorer enligt nedan:

Indikator	Kommunfullmäktiges indikatorer	Utfall	Måluppfyllelse
1	Andelen barn som får plats på förskola på önskat placeringsdatum, ska öka (%).	ökar	Uppnås
2	Andelen elever i åk 9 som är behöriga till något nationellt gymnasieprogram ska öka, %.	ökar	Uppnås
3	Det genomsnittliga meritvärdet i årskurs 9 ska öka.	minskar	Uppnås inte
4	Andelen elever med högskoleförberedande respektive yrkesexamen ska öka, %.	ökar	Uppnås
5	Resultatet av det sammanfattande omdömet om näringslivsklimatet i Borås Stad ska öka.	ökar	Uppnås
6	Rankingen i SKL:s öppna jämförelser, företagsklimat - Nöjd Kund Index (NKI) ska öka.	minskar	Uppnås inte
7	Andelen hushåll och företag som har tillgång till bredband om minst 100Mbit/s ska öka, %.	saknas	saknas
8	"Andelen hemtjänsttagare som uppger att hemtjänstpersonalen alltid eller oftast tar hänsyn till den äldres egna åsikter och önskemål ska öka, %."	ökar	Uppnås
9	"Andelen hemtjänsttagare som uppger att det känns tryggt att bo hemma med stöd från hemtjänsten ska öka, %."	ökar	Uppnås
10	Andelen barn och unga som inte lever i hushåll med försörjningsstöd ska öka; %.	ökar	Uppnås
11	Antal hushåll som får försörjningsstöd i mer än tio månader under kalenderåret ska minska.	minskar	Uppnås
12	Andelen närproducerade livsmedel ska öka, %.	minskar	Uppnås inte
13	Andelen ekologiska livsmedel ska öka, %.	minskar	Uppnås inte
14	Den totala energiproduktionen från solenergi ska öka, MWh.	ökar	Uppnås
15	Andelen föräldrar som känner sig trygga när de lämnar sitt barn på förskolan ska öka, %.	ökar	Uppnås
16	Andelen elever som känner sig trygga i grundskolan, åk 4-9 ska öka, %.	minskar	Uppnås inte
17	Andelen elever som känner sig trygga i gymnasieskolan ska öka, %.	ökar	Uppnås
18	Antal gästnätter i Borås ska öka.	ökar	Uppnås
19	Antal personer som en hemtjänsttagare möter, antal/14 dagar ska minska (medelvärde).	oförändrat	Uppnås inte
20	"Andelen av ansökningarna om bygglov med fullständiga handlingar som fått beslut senast 8 veckor efter ansökan ska öka, %."	minskar	Uppnås inte
21	Andel sjukfrånvaro av ordinarie arbetstid ska minska, %.	minskar	Uppnås
22	Arbetad tid för timavlönade omräknat till årsarbeten ska minska.	ökar	Uppnås inte
23	Andel anställda som nyttjar Borås Stads friskvårdsbidrag ska öka, %.	ökar	Uppnås

Tabell 1. Kommunfullmäktiges indikatorer och måluppfyllelse.

Målsättningen uppnås inte för åtta av 23 indikatorer (35 %). Målsättningen uppnås för 14 av 23 indikatorer (61 %). För en av de 23 indikatorerna går det inte göra någon bedömning om måluppfyllelsen då inga siffror för 2022 finns tillgängliga ännu. Stadsrevisionen noterar att överlag analyseras indikatorerna i årsredovisningen och det redogörs i huvudsak för åtgärder att nå indikatorernas mål under året. Stadsrevisionen konstaterar att måluppfyllelsen när det gäller indikatorerna förbättrats jämfört med föregående år.

Kommunfullmäktiges uppdrag

Borås Stads nämnder och styrelser har avseende 2022 fått 10 uppdrag från Kommunfullmäktige i dess budgetbeslut.⁹ När det gäller uppdragen bedöms de nya uppdrag som gäller för år 2022, vilket innebär att tidigare uppdrag inte beaktas. Årsredovisningen redovisar uppdragens grad av genomförande enligt nedan:

0 ■ 7 ◆ 2 ● 1 ■ av 10 uppdrag.

Av de 10 uppdrag som Kommunfullmäktige givit nämnder och Kommunstyrelse har sju inte genomförts, vilket motsvarar 70 %. Ett av Kommunfullmäktiges uppdrag som handlar om arbetet med landsbygdsutveckling redovisas inte i årsredovisningen.¹⁰ Stadsrevisionen noterar att det saknas en analys av uppdragen i årsredovisningen. Dock återfinns kommentarer till varje uppdrag i bilaga *Kommunfullmäktiges uppdrag med kommentarer 2022*. Stadsrevisionen noterar även att åtta uppdrag från tidigare år avslutas i årsredovisningen utan förklaringar. Stadsrevisionen konstaterar att genomförandet av Kommunfullmäktiges uppdrag har försämrats jämfört med föregående år och bedöms fortfarande vara ett förbättringsområde.

2.2.3 Balanskravsresultatet

Årets resultat efter balanskravsjusteringar uppgår till 319,5 mnkr.

Den redovisade balanskravsutredningen anger ett balanskravsresultat på 69,5 mnkr. Balanskravsutredningen är uppställd enligt RKR R15 och balanskravet är uppnått.

Det framgår i anvisningarna i RKR R15 att inga andra poster, än uppställda poster i RKR R15, får ingå i beräkningen av balanskravsresultatet. I Borås Stads utredning anges ett *Resultat efter synnerliga skäl m.m.* till 63,5 mnkr, och då korrigerat för tidigare gjorda öronmärkningar och en ny öronmärkning. Enligt RKR R15 kan synnerliga skäl återopas vid ett negativt balanskravsresultat, men det föreligger inte i Borås Stads balanskravsutredning.

Stadsrevisionen bedömer att man avviker från anvisningarna i RKR R15, då tidigare gjorda öronmärkningar inte ska förekomma i balanskravsutredningen. Stadsrevisionen noterar även att en ny öronmärkning på 15 mnkr avseende sommarlovskort i kollektivtrafiken har tillkommit under året. Stadsrevisionen bedömer liksom tidigare år att öronmärkningar inte ska förekomma i balanskravsutredningen. Ett utvecklingsområde inför år 2023 är att balanskravsutredningen ska följa uppställningen i RKR R15.

Stadsrevisionen noterar att en reservering av medel till resultatutjämningsreserven uppgår till 250 mnkr i balanskravsutredningen. Stadsrevisionen noterar att avsättningen inte följer 11 kap. 14 § kommunallagen vad gäller avsättningar till resultatutjämningsreserven. I enlighet med kommunallag 11 kap. 14 § får reservering göras med högst 244 mnkr.¹¹ Stadsrevisionen konstaterar att Borås Stad inte har följt kommunallagen vid avsättning till resultatutjämningsreserven.

⁹ Borås Stads Budget 2022, fastställt av Kommunfullmäktige 17 november 2021, 11-21

¹⁰ Borås Stads Budget 2022, fastställt av Kommunfullmäktige 17 november 2021, s.11. Borås Stads årsredovisning 2022 sid 48-61. Uppdraget markeras som genomfört i Kommunstyrelsens årsredovisning 2022 sid 8.

¹¹ Kommuner och regioner får till en resultatutjämningsreserv reservera medel som får användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Reservering får göras med högst ett belopp som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar enligt 11 kap. 10 § lagen (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning, som överstiger

¹ en procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning, eller

² två procent av summan av skatteintäkter samt generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning, om kommunen eller regionen har ett negativt eget kapital, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser. Lag (2019:835).

2.3 Resultaträkning

Resultaträkningen ska enligt 5 kap. 1 § LKBR i sammandrag redovisa samtliga intäkter och kostnader under räkenskapsåret. 5 kap. 2 § LKBR anger hur resultaträkningen ska ställas upp. I uppställningen enligt LKBR har 2019 införts en ny resultatnivå - Verksamhetens resultat. Verksamhetens intäkter och kostnader ska, för att ge en rättvisande bild, specificeras i not till resultaträkningen.¹²

Årets resultat uppgår till 401 mnkr för kommunen, för kommunkoncernen 548 mnkr. Resultat före skatt uppgår till 578 mnkr för kommunkoncernen. Stadsrevisionen noterar att nämnderna i driftredovisningen redovisar ett överskott på ca 84 mnkr jämfört med budget. Kommunstyrelsen föreslår diverse regleringar på 104,8 mnkr. Det utgående ackumulerade resultatet uppgår till ett överskott om 285,6 mnkr som föreslås överföras till år 2023.¹³

2.3.1 Leasing

Enligt RKR R5 Leasing ska objekt, vilka innehas till följd av ett leasingavtal som klassificeras som finansiellt, redovisas hos leasingtagaren som en anläggningstillgång i balansräkningen. Förpliktelsen att i framtiden betala leasingavgifter ska hos leasingtagaren redovisas som en skuld. Borås Stad redovisar inte sina leasade objekt som en anläggningstillgång i balansräkningen utan endast som en leasingkostnad i resultaträkningen.

Upplysningar ska lämnas om finansiella leasingavtal överstigande tre år. I Borås Stads årsredovisning har samtliga hyres-/leasingavtal betraktats som operationella och bokförts direkt som kostnader, och finansiella leasingavtal finns inte redovisade i balansräkningen. Av not 3 framgår totala externa hyreskostnader redovisade på Lokalförvaltningsförvaltningen och Fritids- och folkhälsoförvaltningen under 2022 fördelade på hyresvärdskategori, verksamhetsområde och återstående avtalslängd.

Under året har ett arbete påbörjats i Borås Stad med att tillämpa RKR R5 Leasing. Det är ett omfattande arbete som kommer att genomföras i flera faser under 2023. Den första fasen innefattar en klassificering av samtliga leasade fordon och 20-talet hyreskontrakt avseende lokaler (motsvarar ca 50 % av totala hyreskostnader). Huvuddelen av hyreskontrakten avser olika typer av specialfastigheter i form av exempelvis skolor, förskolor, äldreboenden, lokaler för kulturell verksamhet samt Borås Arena. I de fall avtalen har klassificerats som finansiell leasing har kommunen därefter uppskattat hyresperioden enligt följande: kvarvarande avtalad period med tillägg för de förlängningsperioder/optioner som kommunen bedömer sig rimligt säkert på att utnyttja. Framtida minimileasingavgifter avseende lokaler har i denna första fas diskonterats till kommunens marginella låneränta 1,3 %. För billeasing har den implicita räntan använts vid diskontering.

Målsättningen enligt uppgift i årsredovisningen är att under 2023 gå igenom samtliga hyresavtal och göra en klassificering vad gäller operationella och finansiella avtal. Därutöver kommer, i de fall det är möjligt, den implicita räntan beräknas och användas som diskonteringsfaktor. Någon justering har dock inte gjorts av redovisningen för 2022 utan den totala effekten kommer redovisas och presenteras i årsredovisningen 2023. Då kommer även kompletta jämförelsetal för 2022 att presenteras.¹⁴

¹² Kommunal bokföring och redovisningslag, Eriksson, Haglund och Tagesson, Studentlitteratur, 2019, s.66-67

¹³ Borås Stads årsredovisning 2022, sid 8-9, 30, 70, 99

¹⁴ Borås Stads årsredovisning 2022 sid 73-74

2.3.2 Stickprov

Stadsrevisionen har genomfört cirka 140 stycken (180 stycken 2021) stickprov av ca 20 konton i resultaträkningen som har stora avvikelser mellan åren 2021 och 2022. Granskningen visar att det inte förekommer några större avvikelser i de stickprov som genomförts.

2.4 Balansräkning

Balansräkningen ska enligt 6 kap. 1 § LKBR i sammandrag redovisa kommunens eller regionens samtliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital på dagen för räkenskapsårets utgång (balansdagen). Ställda panter och ansvarsförbindelser ska tas upp inom linjen.

Stadsrevisionen bedömer att balansräkningen är uppställd enligt 6 kap. 2 § LKBR och omfattar tillräckliga noter. I sammandrag redovisas Borås Stads samtliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital på balansdagen. Även övriga ansvarsförbindelser tas upp inom linjen.

Enligt 4 kap. 6 § LKBR framgår att för varje sammandragen post i balansräkningen ska de belopp som ingår i postens sammansättning specificeras i en särskild förteckning, om inte postens sammansättning klart framgår av bokföringen i övrigt.

Stadsrevisionen konstaterar att det finns utförliga underlag till specifikationerna samt att noterna har förbättrats i årsredovisningen jämfört med tidigare år.

Stadsrevisionen noterar att kommunkoncernens långfristiga skulder uppgår till 7 693 mnkr. Samtidigt uppgår de kortfristiga skulderna till 4 109 mnkr för koncernen.¹⁵ Risker och osäkerhetsfaktorer bör, enligt SKR Cirkulär 2004:46, vägas in i målen, till exempel borgensåtaganden för egna koncernföretag. Risken för att behöva gå in och täcka förluster i kommunala koncernföretag bör kalkyleras och ingå i den finansiella målsättningen.¹⁶ Stadsrevisionen noterar att risker i dessa avseenden ingår i riktlinjer för god ekonomisk hushållning.

2.4.1 Finansiella tillgångar och finansiella skulder

Enligt RKR R7 Finansiella tillgångar och finansiella skulder ska redovisning av finansiella tillgångar och finansiella skulder regleras i 3 kap. 4 § samt 7 kap. 1, 2, 4–7, 9 och 12 §§ LKBR. Finansiella tillgångar ska i enlighet med 6 kap. 6 § LKBR klassificeras som antingen anläggningstillgångar eller omsättningstillgångar. Finansiella skulder ska delas in i kortfristiga respektive långfristiga skulder.

Huvuddelen av kommunens långfristiga utlåning gäller lån till de kommunala koncernföretagen, uppgående till 9 432 mnkr. Övrig utlåning uppgår till 19 mnkr och är lån till bl.a. Åhagastiftelsen och IF Elfsborg. Stadsrevisionen noterar att noterna uppfyller kraven i RKR R7.¹⁷ Stadsrevisionen noterar dock att det saknas upplysningar enligt a till g i not till RKR R7.

¹⁵ Borås Stads årsredovisning 2022, not 23 och 24

¹⁶ SKR; God ekonomisk hushållning i kommuner och landsting, Cirkulär 2004:46

¹⁷ Borås Stads årsredovisning 2022, not 15 och 16

2.4.2 Derivat och säkringsredovisning

RKR R8 Derivat och säkringsredovisning behandlar redovisning av derivatinstrument och säkringsredovisning. I LKBR finns ingen särskild reglering av redovisning av derivat eller säkringsredovisning. Generella regler för värdering av anläggnings- och omsättningstillgångar finns i 7 kap. 1, 2, 4 och 5 §§ LKBR. I 7 kap. 9 § LKBR regleras omräkning av fordringar och skulder i utländsk valuta. Stöd för den kvittning av värdeförändringar på säkringsinstrumentet mot värdeförändringar på den säkrade posten som görs vid säkringsredovisning finns i 4 kap. 4 §. Upplyningskrav finns i 9 kap. 3 § LKBR.

Enligt beslut i Kommunfullmäktige 23 februari 2017 har Borås Stad övertagit räntebindningsansvaret från koncernföretagen. Beslutet innebär att de av koncernföretaget ingångna räntebindingarna får löpa ut men att derivat ingångna efter 23 februari 2017 blir föremål för säkringsredovisning i Borås Stad.¹⁸ Som säkringsinstrument används räntederivat. Syftet med säkringen är att eliminera variationer i framtida kassaflöden avseende betalning av rörlig ränta och fixera räntekostnaderna.

Stadsrevisionen noterar att verkligt värde samt upplysning om vilken påverkan som säkringsinstrumenten har haft på kommunens resultaträkning under den gångna perioden framgår av not 9 i Borås Stads årsredovisning.¹⁹

Konsulter från KPMG har på uppdrag av Stadsrevisionen under hösten 2022 genomfört en genomlysning av säkringsredovisning och derivat i Borås Stad (se bilaga 1). Syftet med granskningen var att bedöma om området derivat och säkringsredovisning i Borås Stads årsredovisning är hanterat i enlighet med gällande regelverk.

KPMG har utifrån två av Borås Stads derivatkontrakt genomfört en granskning av:

- Om de innehållsmässiga kraven på säkringsdokumentation kan anses uppfylla utifrån RKR R8 för de två definierade räntederivaten.
- Om beskrivna redovisningsprinciper enligt säkringsdokumentation och årsredovisning är förenliga med kraven enligt RKR R8.
- Om derivat och skuld tillsammans med tillämpade redovisningsprinciper förefaller nå upp till kraven för ett effektivt säkringsförhållande.

Vidare har KPMG genomfört en genomgång av Borås Stads årsredovisning 2021 för att bedöma om alla de upplysningar som RKR R8 kräver återfinns i årsredovisningen. I upplysning om genomsnittlig upplåningsränta respektive räntebindningstid före och efter beaktande av räntesäkringar har inte något före/efter perspektiv återfunnits. KPMG rekommenderar därför att detta adderas i kommande årsredovisning.

Genomgången visar att kraven utifrån RKR R8 i allt väsentligt uppfylls. Säkringsdokumentation, redovisningsprinciper och notupplysningar bedöms vara dokumenterade på tillfredställande sätt.

¹⁸ Borås Stads årsredovisning 2022, sid. 77

¹⁹ Borås Stads årsredovisning 2022, sid. 19-20, 77 och not 9

2.4.3 Andra avsättningar

Enligt RKR R9 Avsättningar och ansvarsförbindelser ska en avsättning redovisas i balansräkningen om;

- en kommun har en befintlig legal förpliktelse till följd av en eller flera inträffade händelser;
- det är sannolikt att ett utflöde av resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen;
- och en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras.

Om dessa villkor inte är uppfyllda, ska ingen avsättning redovisas i balansräkningen. Endast sådana legala förpliktelser som uppstår på grund av inträffade händelser under räkenskapsåret eller tidigare räkenskapsår, och som finns oberoende av framtida handlande, redovisas som avsättningar. Reservering för utgifter som krävs för den framtida verksamheten får aldrig redovisas i balansräkningen.²⁰

Av 9 kap. 4 § första stycket LKBR framgår att upplysning ska lämnas om principerna för värdering av avsättningar samt att upplysningar i not ska lämnas om varje avsättning. I RKR R9 framgår att en kortfattad beskrivning av förpliktelsens karaktär och den förväntade tidpunkten för varje utflöde av resurser som förpliktelsen leder till; en indikation om osäkerheterna om beloppet eller tidpunkten för dessa utflöden. Upplysningar ska lämnas om betydelsefulla antaganden som gjorts rörande framtida händelser som påverkat värderingen; samt det belopp av varje förväntad gottgörelse som har redovisats som tillgång.

En avsättning gjordes redan år 2018 på 20 mnkr och avsåg sommarlovskort för kollektivtrafik för fyra år framåt. Tidigare avsättningar har gjorts år 2020 uppgående till totalt 37,5 mnkr, varav Marketplace Borås 10,5 mnkr och rivning av Gässlösa 27 mnkr. Stadsrevisionens bedömning är att tidigare avsättningar gällande sommarlovskort, Marketplace Borås och rivning av Gässlösa saknar ansvarsförbindelser i enlighet med RKR R9.²¹

Posten andra avsättningar uppgår i bokslutet, för kommunen, till 167 mnkr. (82 mnkr 2021) Dessa avsättningar har under året ökat med totalt 85 mnkr. Nya avsättningar har gjorts uppgående till totalt 111 mnkr (14 mnkr 2021) och innefattar bl.a.:

- Marketplace Borås 1 mnkr benämnd ”förpliktelse ökade kostnader” och avser förväntade ökade driftkostnader p.g.a Ukrainakriget, ökad inflation, hyra, el och övriga driftkostnader. Stadsrevisionens bedömning är att avsättningen gällande Marketplace Borås ej kan ses som en legal förpliktelse enligt RKR R9. Nya andra avsättningar under år 2022 som har genomförts har legala förpliktelser enligt Stadsrevisionens bedömning.

Ansvarsförbindelser

De ansvarsförbindelser som redovisas inom linjen till balansräkningen är dels pensionsförpliktelser intjänade före 1998, dels övriga ansvarsförbindelser. Pensionsförpliktelserna uppgår per 2022-12-31 för koncernen till 1 353 mnkr (1 420 mnkr år 2021).²² Stadsrevisionen noterar att RKR R9 inte gäller ansvarsförbindelser för pensioner.

Övriga ansvarsförbindelser uppgår i årsredovisningen till 585 mnkr avseende kommunen 2022 (595 mnkr år 2021).²³ Enligt RKR R9 ska en kortfattad beskrivning av ansvarsförbindelsernas karaktär, osäkerhet och risker anges. Stadsrevisionen noterar att det finns i årsredovisningen under not 26 en beskrivning av ansvarsförbindelsernas karaktär och riskbedömning, dock inte för respektive ansvarsförbindelse. Stadsrevisionens bedömning är att kraven i RKR R9 inte uppfylls fullt ut.

²⁰ Kommunal bokföring och redovisningslag, Eriksson, Haglund och Tagesson, Studentlitteratur, 2019, s.94.

²¹ Borås Stads årsredovisning 2022, not 22

²² Borås Stads årsredovisning 2022, not 25

²³ Borås Stads årsredovisning 2022, not 26

2.4.4 Pensioner

Pensionsskulden utgör var för sig i det två delarna både den största avsättningen och den största ansvarsförbindelsen för kommunen. Lagregleringen för dessa två delar återfinns, beroende på form, i kapitel 5-7 samt 9 LKBR. Redovisning av pensionsförpliktelser regleras särskilt i 5 kap. 4 § och 6 kap. 4 § LKBR. Det finns bestämmelser om avsättningar i 6 kap. 8 § och 7 kap. 11 § LKBR. Upplýsningar om förändring av pensionsförpliktelse genom tecknande av försäkring eller överföring till stiftelse regleras i 9 kap. 11 § LKBR. Hur pensionsförpliktelsen ska värderas regleras inte i lagstiftningen. Enligt 11 kap. 4 § kommunallagen ska fullmäktige besluta om riktlinjer för förvaltningen av medel avsatta för pensionsförpliktelser. Hanteringen enligt LKBR är i linje med, den av kommunen även sedan tidigare tillämpade hanteringen, blandmodellen som trädde i kraft 1998 i samband med dåvarande lagstiftning, lagen om kommunal redovisning.

Borås Stads hantering av pensioner redovisas i avsnittet pensionsåtaganden samt under avsnittet redovisningsprinciper och noter i Borås Stads årsredovisning 2022.

Av RKR R10 Pensioner framgår vad som ska framgå i not för pensionsavsättning och ansvarsförbindelse för pensioner. Upplýsning ska lämnas om aktualiseringsgrad (andel av personakterna för nuvarande och tidigare anställd personal som är uppdaterad avseende pensionsgrundande anställningar) för underlaget för beräkningen av pensionsförpliktelserna. För pensionsförpliktelse som inte omfattas av Riktlinjer för beräkning av pensionsskuld, RIPS (den av SKR antagna beräkningsmodellen för pensionsförpliktelser) ska upplýsning lämnas om tillämpade beräkningsgrunder och vilket belopp förpliktelsen uppgått till.

Upplýsning ska lämnas om antalet visstidsförordnanden för anställda och förtroendevalda samt särskilda villkor som avviker från vad som är normalt och kan leda till betydande ekonomiska konsekvenser. Detta gäller både pensionsförmåner som redovisas som avsättning och sådana som redovisas som ansvarsförbindelse.

I årsredovisningen för Borås Stad 2022 framgår upplýsningar för avsättningar, där information lämnas kring aktualiseringsgraden för avsättningarna, och uppgår till 92,0 %.²⁴

Avsättning för pensioner uppgår till 677 mnkr (kommunen) för år 2022 (591 mnkr år 2021). Fram till och med 2018 har Borås Stad gjort extra avsättningar till pensioner intjänade till och med 1997-12-31, så kallad intjänad pensionsrätt (IPR), på sammanlagt 832 miljoner kronor. Pensionsåtaganden för anställda i de bolag som ingår i kommunkoncernen redovisas enligt BFNAR 2012:1 (K3), vilket är i enlighet med bestämmelsen i 9 kap. 11 § LKBR.²⁵

I ansvarsförbindelserna ingår pensionsförpliktelser intjänade t.o.m. 1997-12-31. Borås Stad har genom försäkringslösning försäkrat bort en viss del av dessa intjänade pensioner. Försäkringslösningen har då minskat beloppet under ansvarsförbindelserna. Förpliktelsen kvarstår dock om försäkringsbolagen inte skulle kunna infria försäkringen.

Enligt LKBR 6 kap. 4 § ska förpliktelser att betala ut pensionsförmåner som intjänats före år 1998 inte tas upp som skuld eller avsättning. Pensionsskulden redovisas i överensstämmelse med redovisningslagen enligt blandmodellen.²⁶ Bland dessa avsättningar ingår ”Framtida pensioner intjänade t o m 1997” med 72 mnkr (44 mnkr år 2021). Den senare posten har under året ökat med 28 mnkr. Detta framgår dock inte av not 21, men finns i specifikationen till balanskontot.²⁷

²⁴ Borås Stads årsredovisning 2022, not 21

²⁵ Borås Stads årsredovisning 2022, not 25

²⁶ Borås Stads årsredovisning 2022, sid. 77

²⁷ Specifikation till balansräkningen 2022, konto 2215

Bland ansvarsförbindelserna ingår inte beloppsmässigt kommunens borgen för de kommunala bolagens pensionsåtaganden. För att dessa inte vid varje tidpunkt fullt ut ska behöva avsätta medel för framtida pensionsutbetalningar har kommunen åtagit sig borgensansvar för dessa. Borgensåtagandet för dessa pensionsåtaganden är till beloppet obestämt.

En ytterligare riskfaktor för kommunens ekonomi är de åtaganden/förpliktelser som inte syns i den direkta redovisningen. Kommunens totala pensionsåtagande inkl. särskild löneskatt uppgår till 2 166 mnkr (2 171 mnkr år 2021) eller 18,9 tkr/invånare. Om pensionsåtagandena inom linjen läggs in i balansräkningen sjunker kommunens soliditet från 73 % till 58 %.

Sammanfattningsvis kan Stadsrevisionen konstatera att Borås Stads årsredovisning i huvudsak uppfyller RKR R10 Pensioner.

2.5 Sammanställda räkenskaper

Sammanställda räkenskaper regleras i 12 kap. LKBR. Enligt 12 kap. 2 § första stycket LKBR ska sammanställda räkenskaper upprättas för den kommunala koncernen. Av 2 kap. 6 § LKBR framgår att den kommunala koncernen består av kommunen tillsammans med de kommunala koncernföretagen.

I RKR R16 Sammanställda räkenskaper finns rekommendationer vad som gäller vid upprättande av sammanställda räkenskaper. Med utgångspunkt från vad som anges i rekommendationen kan konstateras att det inte framgår tydligt i Borås Stads årsredovisning om några justeringar av koncernföretagens bokslut gjorts innan konsolideringen på grund av ändrade redovisningsprinciper.

Borås Stads årsredovisning uppfyller i huvudsak kraven i RKR R16 vid upprättandet av de sammanställda räkenskaperna.

2.6 Kassaflödesanalys

Enligt 8 kap. 1 § LKBR ska kommunens in- och utbetalningar under räkenskapsåret redovisas i kassaflödesanalysen. Enligt RKR R13 Kassaflödesanalys ska upplysning lämnas i en not om de justeringar som gjorts för poster som utgör skillnaden mellan årets resultat och kassaflödet från den löpande verksamheten. Upplysning ska också lämnas om väsentliga händelser som påverkar kassaflödet och avviker från det normala.

Stadsrevisionen noterar att kassaflödesanalysen innehåller de föreskrivna sektorerna och är i huvudsak korrekt uppställd.²⁸ Borås Stad tillämpar indirekt metod. Angivna sifferuppgifter har stämts av mot redovisad balansräkning och resultaträkning. Upplysning avseende justering för ej likviditetspåverkande poster finns i not 27. De redovisade siffrorna i noten, för kommunen, avseende gjorda avsättningar (265 mnkr) och återförda avsättningar (-9 mnkr) stämmer inte med den redovisade balansräkningen i årsredovisningen.

2.7 Drift- och investeringsredovisning

Enligt 10 kap. 1 § LKBR ska driftredovisningen innehålla en redovisning av hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten. Enligt RKR R14 Drift- och investeringsredovisning framgår det att driftredovisningen ska utformas så att utfall kan stämmas av mot fullmäktiges budget.

²⁸ Borås Stads Årsredovisning 2022, not 27

Borås Stads årsredovisning för 2022 innehåller en samlad drift- och investeringsredovisning.²⁹

Investeringsredovisningen ger information om godkänd utgift, förbrukade medel vid årets början och slut samt återstående medel. Investeringarna uppgår till 710,1 mnkr år 2022 för Borås Stad. Nettoinvesteringarna inklusive driftinventarier uppgick till 750 mnkr, där budget inklusive preliminära omdispositioner uppgick till 1 011,1 mnkr. Detta innebär en positiv avvikelse på 261,4 mnkr. Avvikelsen mot budgeterad investeringsbudget beror till stor del på att flera projekt inte kunnat starta som planerat. För att utläsa enskilda investeringsprojekt finns detta i *Bilaga till årsredovisning 2022 – Investeringar tkr*.³⁰

I separat tabell redovisas även kommunkoncernens bolags pågående investeringar. Den godkända utgiften för dessa pågående investeringar uppgår till totalt 508 mnkr. Det ackumulerade utfallet är i årsredovisningen 335 mnkr. Stadsrevisionen noterar att investeringsredovisningen omfattar även de kommunala koncernföretagens investeringar som fullmäktige tagit ställning till i enlighet med RKR R14.

Stadsrevisionen bedömer att drift- och investeringsredovisningen i huvudsak uppfyller RKR R14.

2.8 Övriga iakttagelser

Lagstiftaren och RKR betonar att bl.a. finansiell analys och riskbedömning i första hand ska göras utifrån ett koncernperspektiv och i andra hand ur kommunens perspektiv. Koncernperspektivet har i Borås Stads tidigare årsredovisningar kommit i andra hand men förbättringar har skett de senaste åren och så även i årsredovisningen för 2022.

I Borås Stads årsredovisning framhålls att den i första hand är ett analyserande beslutsunderlag för Kommunfullmäktige, men att årsredovisningen successivt ska utvecklas för att kunna ge information till en vidare målgrupp. Stadsrevisionen konstaterar att andra viktiga användare, såsom kommuninvånare, organisationer, staten m.fl., bör beaktas vid utformning av årsredovisningen. Detta är intressenter vilka på olika sätt tillhandahåller resurser till kommunen. Genom detta synsätt säkerställs att årsredovisningen blir tillräckligt informativ för olika användare. En tydligare struktur, analys och ökad tillgänglighet ska eftersträvas. Stadsrevisionen bedömer att denna utvecklingsprocess är väsentlig.

Utöver en utveckling av huvuddokumentet, Borås Stads årsredovisning, kan med fördel en kortfattad pedagogisk version av årsredovisningen också upprättas. Stadsrevisionen noterar att årsredovisningen inklusive bilagor är väldigt omfattande.

Avvikelser från rekommendationer från RKR

Enligt LKBR 4 kap. 3 § framgår det att ”Om kommunen eller landstinget i årsredovisningen avviker från det som följer av en rekommendation från normgivande organ på det kommunala området, ska en upplysning om skälen för avvikelsen lämnas i en not”.

Stadsrevisionen noterar att Borås Stad avviker från flera rekommendationer men saknar upplysningar om skälen till avvikelserna samt om påverkan på resultat och ställning. Upplysningar som enligt RKR ska lämnas i not.

²⁹ Borås Stads Årsredovisning 2022, sid 91-97

³⁰ Bilaga till årsredovisning 2022, investeringar, samt Borås Stads årsredovisning 2022, sid. 92-95

3 Stadsrevisionens bedömningar

Enligt kommunallagen ska revisorerna pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig. Revisorerna ska även bedöma om årsbokslutet är förenligt med de mål som Kommunfullmäktige beslutat. Syftet med granskningen är att den ska vara ett underlag till revisorernas ställningstagande i revisionsberättelsen gällande ansvarsfrihet. Granskningen sker utifrån ett risk- och väsentlighetsperspektiv.

I avsnittet sammanfattas Stadsrevisionens samlade bedömning av om årsredovisningen är rättvisande, d.v.s. att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till felaktigt beslutsfattande.

Stadsrevisionen bedömer att årsredovisningen gör avsteg från delar av RKR:s rekommendationer avseende RKR R5 Leasing, RKR R7 Finansiella tillgångar och skulder, RKR R9 Avsättningar och ansvarsförbindelser, RKR R10 Pensioner samt RKR R15 Förvaltningsberättelse.

Förvaltningsberättelse

Stadsrevisionens bedömning är att förvaltningsberättelsens struktur till stora delar är upprättad i enlighet med RKR R15. Stadsrevisionen konstaterar att samtliga tre finansiella mål för primärkommunen är uppnådda. Stadsrevisionen har identifierat följande förbättringsområden i förvaltningsberättelsen i enlighet med RKR R15:

- Koncernperspektivet ska framgå i första hand och kommunens utveckling i andra hand.
- Upplysningar saknas för förvaltningen av pensionsmedel för kommunen och delvis för kommunkoncernen.
- Att upplysningar om budget och budgetavvikelser saknas för kommunkoncernen i avsnittet *God ekonomisk hushållning*. Samlad uppföljning av målen som framgår av riktlinjerna för god ekonomisk hushållning saknas. Det saknas även en analys utifrån riktlinjerna om god ekonomisk hushållning huruvida om verksamheten bedrivs effektivt, d.v.s. på ett kostnadseffektivt sätt.
- Balanskravsutredningen bör förklaras tydligare och poster gällande öronmärkningar ska inte ingå. Reserveringen till resultatutjämningsreserven behöver ske i enlighet med lagstiftningen.

Mål och uppdrag

Stadsrevisionen konstaterar att Borås Stads nämnder och Kommunstyrelsen inte har uppnått målsättningen för åtta av 23 indikatorer (35 %). Målsättningen uppnås för 14 av 23 indikatorer (61 %). För en av 23 indikatorer går det inte att göra någon bedömning om måluppfyllelsen då inga siffror för 2022 finns tillgängliga. Stadsrevisionen bedömer att överlag analyseras indikatorerna i årsredovisningen och det redogörs för åtgärder att nå indikatorernas mål under året. Stadsrevisionen konstaterar att måluppfyllelsen för indikatorerna förbättrats jämfört med föregående år.

Av de tio uppdrag som Kommunfullmäktige givit nämnder och Kommunstyrelse har sju inte genomförts, vilket motsvarar drygt 70 %. Stadsrevisionen noterar att ett av uppdragen avseende landsbygdsutveckling inte redovisas i årsredovisningen. Stadsrevisionen noterar även att åtta uppdrag från tidigare år avslutas utan förklaringar. Dock återfinns kommentarer till varje uppdrag i bilaga *Kommunfullmäktiges uppdrag med kommentarer 2022*. Stadsrevisionen bedömer att det saknas en sammanfattande analys av uppdragen i årsredovisningen. Stadsrevisionen konstaterar att genomförandet av Kommunfullmäktiges uppdrag har försämrats jämfört med föregående år och bedöms fortfarande vara ett förbättringsområde.

Stadsrevisionen bedömer att en sammanhållen redovisning av verksamhetsmål och målpåfyllelse, i såväl kommunkoncernen som kommunen saknas i avsnittet *God ekonomisk hushållning* i förvaltningsberättelsen. Stadsrevisionen noterar att det inte finns någon samlad uppföljning av målsättningarna som framgår av riktlinjer för god ekonomisk hushållning.

Resultaträkning

Resultaträkningen följer till stora delar RKR:s rekommendationer. Årets resultat uppgår till 401 mnkr för kommunen, för kommunkoncernen 548 mnkr. Stadsrevisionen bedömer att resultaträkningen redovisar samtliga intäkter och kostnader och ger en rättvisande bild av årets resultat samt hur det egna kapitalet har förändrats under räkenskapsåret. Resultaträkningen är uppställd i enlighet med 5 kap. 2 § LKBR. Stadsrevisionen har identifierat följande avvikelser i resultaträkningen i enlighet med RKR:s rekommendationer:

- I Borås Stads årsredovisning har samtliga hyres-/leasingavtal betraktats som operationella och bokförts direkt som kostnader, och finansiella leasingavtal finns inte redovisade i balansräkningen. Stadsrevisionens bedömning är att Borås Stad inte följer RKR R5 Leasing fullt ut.

Balansräkning

Balansräkningen följer till stora delar RKR:s rekommendationer. Stadsrevisionen bedömer att balansräkningen är uppställd enligt 6 kap. 2 § LKBR och omfattar tillräckliga noter. Stadsrevisionen har identifierat följande avvikelser i balansräkningen:

- Att noterna uppfyller kraven i RKR R7 Finansiella tillgångar och finansiella skulder, dock saknas det tilläggsupplysningar i not i enlighet med RKR R7.
- Att avsnittet andra avsättningar inte följer RKR R9 Avsättningar och ansvarsförbindelser fullt ut gällande ansvarsförbindelser.
- Att uppföljning görs gällande pensioner i enlighet med RKR R10 Pensioner;
 - Om det finns några pensionsförpliktelser, som inte omfattas av RIPS (Riktlinjer för pensions- skuldsberäkning; d.v.s. den av SKR antagna beräkningsmodellen för pensionsförpliktelser).
 - Om det finns några villkor som avviker (särskilda villkor), från vad som är normalt och om så är fallet bör upplysningar lämnas.

Kassaflödesanalys

Stadsrevisionen bedömer att upplysning om väsentliga händelser som påverkat kassaflödet inte finns. Stadsrevisionen noterar därutöver att vissa större poster i analysen kunde ha kommenterats. Ett utvecklingsområde är att vissa poster, som t.ex. investeringar i anläggningstillgångar, kan kommenteras i not, samt att bättre kommentera kassaflödesanalysen genom tilläggsupplysningar. De redovisade siffrorna i noten, för kommunen, avseende gjorda avsättningar (265 mnkr) och återförda avsättningar (-9 mnkr) stämmer inte med den redovisade balansräkningen i årsredovisningen. Stadsrevisionen bedömer att Kassaflödesanalysen i årsredovisningen gör avsteg från RKR R13 och därmed inte redovisas på ett rättvisande sätt.

Sammanfattande bedömning

Stadsrevisionens sammantagna bedömning är att Borås Stads årsredovisning i huvudsak är upprättad enligt lag om kommunal bokföring och redovisning, kommunallag, rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning samt god redovisningssed.

Resultat, ekonomisk ställning och räkenskaper redovisas på ett i huvudsak rättvisande sätt. Balanskravet är uppfyllt.

När det gäller finansiella mål för primärkommunen uppnås samtliga tre uppställda mål under året. Av Kommunfullmäktiges indikatorer uppnås inte åtta av 23 indikatorer (35 %). När det gäller Kommunfullmäktiges uppdrag har sju av tio uppdrag (70 %) inte genomförts under året. Måluppfyllelse av Kommunfullmäktiges indikatorer och genomförande av Kommunfullmäktiges uppdrag bedöms fortfarande vara ett förbättringsområde. Förvaltningsberättelsens avsnitt om god ekonomisk hushållning saknar en sammanhållen utvärdering gällande verksamhetsmål och uppdrag för kommunen, de kommunala bolagen och kommunkoncernen. Det saknas en samlad uppföljning av målsättningarna som framgår av riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Det saknas även en analys utifrån riktlinjerna om god ekonomisk hushållning huruvida om verksamheten bedrivs effektivt, d.v.s. på ett kostnadseffektivt sätt. Stadsrevisionen bedömer att Kassaflödesanalysen i årsredovisningen gör avsteg från RKR R13 och därmed inte redovisas på ett rättvisande sätt.

I Borås Stads årsredovisning framhålls att den i första hand är ett analyserande beslutsunderlag för Kommunfullmäktige. Stadsrevisionen noterar att årsredovisningen har fortsatt att utvecklas i jämförelse med tidigare år. Ytterligare utveckling av årsredovisningen är enligt Stadsrevisionen av vikt för att tydliggöra kommunens utveckling för Kommunfullmäktige, kommuninvånare och andra intressenter.

Andreas Ekelund
Revisionschef

Anna Duong
Certifierad kommunal yrkesrevisor

4 KÄLLFÖRTECKNING

Lagar

Kommunallag (2017:725)

Kommunal bokföring- och redovisningslag (2018:597)

Kommunala styrdokument

Borås Stads budget 2022, Fastställt av Kommunfullmäktige 2021-11-17.

Borås Stad budget för de kommunala bolagen 2022, Fastställt av Kommunfullmäktige 2022-01-20.

Borås Stad Riktlinjer för god ekonomisk hushållning, Fastställt av Kommunfullmäktige 2022-01-20.

Borås Stads årsredovisning 2022, Fastställt av Kommunstyrelsen 2023-04-17.

Övrigt

Eriksson, Haglund och Tagesson, Kommunal bokföring och redovisningslag – Kommentarer och tolkning, Studentlitteratur, 2019.

Kastberg, Patrik; Kommunallagen – En kommentar, tredje upplagan 2021.

SKR; God ekonomisk hushållning i kommuner och landsting, Cirkulär 2004:46.

Samtliga Rekommendationer från Rådet för kommunal och redovisning.

BORÅS
STAD

REVISIONSKONTORET

Besöksadress Sturegatan 42 **Postadress** 501 80 Borås
Telefon 033-35 71 56 **E-post** revisionskontoret@boras.se
Webbplats boras.se/stadsrevisionen

Genomlysning av säkringsredovisning och derivat

Borås Stad

KPMG AB

Januari 2023

Borås Stad

Genomlysning av säkringsredovisning och derivat

Innehållsförteckning

1	Genomlysning av säkringsredovisning och derivat	2
1.1	Bakgrund	2
1.2	Syfte	2
1.3	Avgränsningar	2
1.4	Tillämpliga lagrum (revisionskriterier)	3
1.5	Ansvarig nämnd	3
2	Granskningsresultat	3
2.1	Krav för tillämpning av säkringsredovisning enligt RKR R8	3
2.2	Förutsättningar avseende respektive derivat	4
3	Sammanfattning	9
4	Bilagor	10

1 Genomlysning av säkringsredovisning och derivat

1.1 Bakgrund

KPMG har fått i uppdrag av Borås stad att utföra granskning om säkringsredovisning och derivat är i enlighet med gällande regelverk.

Kommunal redovisning regleras i lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR). I LKBR finns ingen särskild reglering av redovisning av derivat eller säkringsredovisning. Det framgår däremot i 1 kap. 4 § LKBR att bokföring och redovisning ska fullgöras på ett sätt som överensstämmer med god redovisningssed.

Rådet för kommunal redovisning (RKR) har som huvuduppgift att främja och utveckla god redovisningssed i kommuner, landsting och kommunalförbund enligt LKBR och är därmed normgivande organ inom kommunal redovisning.

I RKR:s rekommendation *8 Derivat och säkringsredovisning* (RKR R8) framgår att generella regler för värdering av anläggnings- och omsättningstillgångar återfinns i 7 kap. 1, 2, 4 och 5 §§ LKBR. I LKBR 4 kap 4 § finns stöd för den kvittning av värdeförändringar på säkringsinstrumentet gentemot värdeförändringar på den säkrade posten, som görs vid säkringsredovisning. De upplysningskrav som aktualiseras vid säkringsredovisning beskrivs i 9 kap. 3§.

1.2 Syfte

Syftet med granskningen är att bedöma om området derivat och säkringsredovisning i Borås Stads årsredovisning är hanterat i enlighet med gällande regelverk.

1.3 Avgränsningar

Granskningen avgränsas till att endast omfatta derivat vilka framgår i Borås Stads årsredovisning med tillhörande räkenskaper för 2021.

Granskningen avgränsas också till att endast omfatta den normerande delen i RKR R8.

Borås stadsrevision har identifierat två derivatkontrakt vilka bedömts vara av särskilt intresse. För dessa båda derivat har KPMG erhållit kontrakt samt relaterad säkringsdokumentation.

Utifrån dessa underlag har KPMG genomfört en granskning av:

- Om de innehållsmässiga kraven på säkringsdokumentation kan anses uppfyllda utifrån RKR R8 för de två definierade räntederivat.
- Om beskrivna redovisningsprinciper enligt säkringsdokumentation och årsredovisning är förenliga med kraven enligt RKR R8
- Om derivat och skuld tillsammans med tillämpade redovisningsprinciper förefaller nå upp till kraven för ett effektivt säkringsförhållande.

Vidare har en genomgång gjorts av Borås stads årsredovisning 2021 för att bedöma om alla de upplysningar som standarden kräver återfinns i årsredovisningen. Detta är en bedömning

kopplat till att upplysningarna finns upptagna i årsredovisningen och det görs ingen bedömning av rimlighet eller riktighet i den finansiella informationen i noterna.

Granskningen innefattar ingen genomgång av om kommunens bokföring överensstämmer med beskriven hantering enligt ovan inhämtad dokumentation.

Granskningen är begränsad till de två aktuella kontrakten. Några generella slutsatser om redovisningen av derivat kan därmed inte dras på basis av utförd granskning.

Till grund för genomgången har derivatkontrakt, säkringsdokumentation och svar på förfrågningar, Finansavdelningen, erhållits från Borås stad.

1.4 Tillämpliga lagrum (revisionskriterier)

- Kommunallagen (2017:725)
- Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR)
- Rådet för kommunal redovisning (RKR)

1.5 Ansvarig nämnd

Ansvarig nämnd för denna granskning är Kommunstyrelsen i Borås.

2 Granskningsresultat

2.1 Krav för tillämpning av säkringsredovisning enligt RKR R8

Initialt kan konstateras att det finns vissa krav för att få tillämpa säkringsredovisning. Av RKR R8 framgår att säkringsredovisning får tillämpas endast om ett antal villkor uppfylls.

Kommunen ska ha dokumentation av säkringsförhållandet som omfattar nedan fyra punkter:

- en beskrivning av syftet med säkringen
- en beskrivning av karaktären på den risk eller de risker som säkras
- en identifiering av säkringsinstrumentet och den säkrade posten
- en beskrivning av hur kommunen kommer att bedöma säkringens effektivitet

Vidare ska denna dokumentation av säkringsförhållandet vara upprättad senast då säkringen ingås.

Det framgår av RKR R8 att ett säkringsförhållande ska anses vara effektivt om säkringsinstrumentet i hög utsträckning motverkar förändringar i den säkrade postens värde eller i de kassaflöden som är hänförliga till den säkrade risken.

Det innebär att kommunen per varje balansdag ska bedöma huruvida villkoren i första stycket i detta avsnitt är uppfyllda och därmed om säkringsförhållandet fortfarande är att anse som effektivt. Om säkringsförhållandet inte är att anse som effektivt, ska säkringsredovisningen upphöra.

RKR R8 anger inte någon specificerad metod för att bedöma säkringsförhållandets effektivitet. Det innebär att både kvantitativa som kvalitativa metoder kan användas. Tillämpning av en

kvalitativ metod kan till exempel innebära att jämföra de huvudsakliga villkoren för säkringsinstrumentet med de huvudsakliga villkoren för den säkrade posten. I det fall villkoren i allt väsentligt överensstämmer, bör säkringsförhållandet normalt sett anses effektivt. Kritiska villkor att titta närmare på i ett sådant sammanhang är till exempel nominella belopp och löptider.

2.2 Förutsättningar avseende respektive derivat

2.2.1 Derivat NDA 600m (bilaga 1)

OTC Ränteswap avtal, Ref: 1913908/3135297, Nordea, 600 mkr

Startdag: 1 nov 2018

Förfallodag: 1 nov 2023

Kort beskrivning

Ränteswappen om 600 mkr avser säkring av en obligation (bilaga 2) med rörlig ränta som finansierar utlåningen till de kommunala bolagen via koncernkonto. Ränteswappen har ingåtts efter 2017-02-23 då Borås stad tog över räntebindningsansvaret från de kommunala bolagen.

2.2.1.1 *Genomgång villkor säkringsredovisning (bilaga 3)*

1. Beskrivning av syftet med säkringen

KPMG kommentar: Beskrivningen inkluderar att syftet är att eliminera variabiliteten i framtida kassaflöden avseende betalning av rörlig ränta och därmed fixera räntekostnaderna (det vill säga istället betala en fast ränta). Vidare beskrivs karaktären på den risk eller de risker som säkras.

Det framgår att den säkrade risken utgörs av variabiliteten i framtida räntebetalningar till följd av förändringar i basräntan.

Kravet bedöms uppfyllt utifrån beskrivningen.

2. Identifiering av säkringsinstrumentet och den säkrade posten

KPMG kommentar: Den säkrade posten identifieras som framtida betalningar av rörlig ränta hänförlig till en befintlig skuld (bestående av obligationer med räntebas Stibor 3 m).

Instrumentet definieras som en rak ränteswap där Borås stad erlägger fast ränta och erhåller Stibor 3 m.

Kravet bedöms uppfyllt utifrån beskrivningen.

3. Beskrivning av hur kommunen kommer att bedöma säkringsförhållandets effektivitet

KPMG kommentar: Säkringsförhållandets effektivitet kommer att bedömas per varje balansdag genom att jämföra de huvudsakliga villkoren för säkringsinstrumenten med de huvudsakliga villkoren för den säkrade posten. De kritiska villkoren har bedömts vara nominellt belopp, ränteomsättningsdag samt räntebas. Säkringsförhållandet anses effektivt så länge det inte sker någon väsentlig förändring i villkoren för antingen säkringsinstrumentet eller den säkrade posten.

Enligt finansavdelningen görs en utvärdering av säkringsförhållandets effektivitet, årligen i samband med räkenskapsårets slut.

Kravet bedöms uppfyllt utifrån beskrivningen.

2.2.1.2 Redovisningsmässig hantering av påverkan på resultaträkningen:

KPMG kommentar: I säkringsdokumentation och Borås Stads årsredovisning beskrivs kommunens tillämpade redovisningsprinciper avseende hantering av ränteswappars påverkan på resultaträkningen, enligt nedan.

Ingen marknadsvärdering bokförs i balans- eller resultaträkningen. Räntekuponger på swappen redovisas löpande i resultaträkningen som en räntekostnad. Även upplupen ränta på swappen beaktas och periodiseras. Vid stängning av derivatkontrakt till följd av att säkringsförhållandet upphört, kommer kostnader eller intäkter att resultatföras direkt utan periodisering.

Hanteringens bedöms vara i enlighet med RKR R8.

2.2.1.3 Matchning mot villkor i säkrat ränteflöde

KPMG kommentar: Obligationen, utgiven av Nordea och SHB, löper med en rörlig ränta från 1 nov 2018 till 1 nov 2023. Detta motsvarar startdag och förfallodag för den ingångna swapavtalet.

Vi har inte funnit något att anmärka på i denna del.

2.2.2 Derivat SEB 50 m (bilaga 4)

OTC Ränteswap avtal, Ref: 255499/39854617ST, SEB, 50 mkr

Startdag: 25 maj 2015

Förfallodag: 25 maj 2023

Kort beskrivning

Ränteswappen om 50 mkr avser säkring av reversslån (bilaga 5) med rörlig ränta i Borås Elnät AB. Ränteswappen har ingåtts före 2017-02-23 då de kommunala bolagen hade räntebindningsansvaret och Borås stad endast hade ansvaret för kapitalbindningen.

2.2.2.1 Genomgång villkor säkringsredovisning (bilaga 6)

1. Beskrivning av syftet med säkringen

KPMG kommentar: Säkringsdokumentationen beskriver att syftet är att skydda mot stigande marknadsräntor, för avtal med rörlig ränta.

Kravet bedöms uppfyllt utifrån beskrivningen.

2. Beskrivning av karaktären på den risk eller de risker som säkras

KPMG kommentar: Det framgår att den säkrade risken utgörs av variabiliteten i framtida räntebetalningar till följd av förändringar i basräntan.

Kravet bedöms uppfyllt utifrån beskrivningen.

3. Identifiering av säkringsinstrumentet och den säkrade posten

KPMG kommentar: Den säkrade posten identifieras som framtida betalningar av rörlig ränta hänförlig till en befintlig skuld (skulden utgörs av reverser med räntebas Stibor 3 m).

Instrumentet definieras som en rak ränteswap där Borås stad erlägger fast ränta och erhåller Stibor 3 m.

Kravet bedöms uppfyllt utifrån beskrivningen.

4. Beskrivning av hur kommunen kommer att bedöma säkringsförhållandets effektivitet.

KPMG kommentar: Säkringsförhållandets effektivitet kommer att bedömas per varje balansdag genom att jämföra de huvudsakliga villkoren för säkringsinstrumenten med de huvudsakliga villkoren för den säkrade posten. De kritiska villkoren har bedömts vara nominellt belopp, ränteomsättningsdag samt räntebas. Säkringsförhållandet anses effektivt så länge det inte sker någon väsentlig förändring i villkoren för antingen säkringsinstrumentet eller den säkrade posten. Enligt finansavdelningen görs en utvärdering av säkringsförhållandets effektivitet, årligen i samband med räkenskapsårets slut.

Kravet bedöms uppfyllt utifrån beskrivningen.

2.2.2.2 Redovisningsmässig hantering av påverkan på resultaträkningen:

KPMG kommentar: I säkringsdokumentation och årsredovisning beskrivs kommunens tillämpade redovisningsprinciper avseende hantering av ränteswappars påverkan på resultaträkningen, enligt nedan. Ingen marknadsvärdering bokförs i resultaträkningen eller balansräkningen. Räntekuponger på swappen redovisas löpande i resultaträkningen som en räntekostnad. Även upplupen ränta på swappen beaktas och periodiseras. Vid stängning av derivatkontrakt till följd av att säkringsförhållandet upphört, kommer kostnader eller intäkter att resultatföras direkt utan periodsiering.

Hanteringen bedöms vara i enlighet med RKR R8.

2.2.2.3 Matchning mot villkor i säkrat ränteflöde

KPMG kommentar: Säkrat ränteflöde är hänförligt till ett banklån (revers) med utbetalningsdag 2017-03-15. Skulden har enligt finansavdelningen bytt karaktär "från negativt saldo på koncernkonto till revers under säkringsperioden". Anledningen till detta är att avtalet om ränteswappen har ingåtts före 2017-02-23 då de kommunala bolagen hade räntebindningsansvaret och Borås stad endast hade ansvaret för kapitalbindningen. Till följd av detta överensstämmer inte utbetalningsdagen enligt reversen med swappens startdag. Beaktat den nämnda justeringen till revers överensstämmer säkringens ränteflöde med den säkrade posten.

Kravet bedöms uppfyllt utifrån beskrivningen.

2.2.3 Upplysningskrav för årsredovisning

Kommunen ska för sina räntederivat i enlighet med RKR R8 i årsredovisningen lämna upplysning om:

- a) verkligt värde för utestående säkringsinstrument som är derivat;
- b) vilken påverkan säkringsinstrumenten har haft på kommunens resultaträkning under

den gångna perioden.

c) Om kommunen har använt derivat för att säkra ränterisk, ska upplysning lämnas om genomsnittlig upplåningsränta respektive räntebindningstid före och efter beaktande av räntesäkringar.

I följande avsnitt har 2021 års årsredovisning för Borås stad inhämtats och gått igenom utifrån ovan nämnda upplysningskrav.

2.2.3.1 Genomgång av upplysningar

a. Verkligt värde för utestående säkringsinstrument som är derivat

NOT 9 FINANSIELLA INTÄKTER				
	mnr			
	Koncern 2021	Koncern 2020	Kommun 2021	Kommun 2020
Utdelningar från koncernföretag	0	0	0	4
Utdelningar på aktier och obligationer	2	3	2	3
Räntor på utlåning interbanken	0	0	128	136
Övriga finansiella intäkter	18	10	15	2
Summa finansiella intäkter	20	13	145	145

Kommunkoncernen har säkrat del av låneportfölj med räntederivat (s.k. ränteswap). Det har inneburit 18,2 mnr i ökad räntekostnad, och per 21-12-31 har kommunkoncernen swappat till ett nominellt belopp av 2 624,5 mnr med ett marknadsvärde på -10 mnr. Vissa upplysningar ska lämnas i form av säkringsredovisning, som återfinns i förvaltningsberättelsens avsnitt Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning.

Figur 1 Urklipp från Borås Stads Årsredovisning 2021 sidan 80

Motpartsrisk				
Med motpartsrisk avses risken för att motparten inte kan fullfölja de förpliktelse som avtalet innebär. Risken hanteras genom Kommunstyrelsens beslutade riskmandat för derivatinstrument. Internbanken har avtal med flera motparter med hög kreditvärdighet.				
Ränteswappar	Nom belopp	Värde	Rating	Nya derivat
Swedbank	0	0,00	A+	Ja
Nordea bank	1 100	-8,72	AA-	Ja
Danske bank	830	-3,23	A	Ja
Skandinaviska enskilda banken	135	-2,1	A+	Ja
Svenska Handelsbanken	550	2,23	AA-	Ja
Royal Bank of Scotland	10	-0,23	BBB	Nej

Figur 2: Urklipp från Borås Stads Årsredovisning 2021 sidan 20

KPMG kommentar: Notens samt förvaltningsberättelsen bedöms innehålla efterfrågad information i enlighet med RKR R8.

b. Vilken påverkan säkringsinstrumentet har haft på kommunens resultaträkning under den gångna perioden

Ränterisk

Med ränterisk avses risken för att en snabb förändring av marknadsräntorna påverkar kommun-koncernens finansnetto negativt. Risken hanteras genom av Kommunstyrelsen beslutade riskmandat för räntebindningar och ränteförfall. Den del av ränterisken som har hanterats med ränteswappar har för hela kommunkoncernen inneburit en ökad räntekostnad under året med 18,2 miljoner kronor (19,7) jämfört med helt rörlig ränta. Det motsvarar en ökad räntesats på cirka 0,2 % (0,2 %).

Figur 3: Urklipp från Borås Stads Årsredovisning 2021 sidan 20

KPMG kommentar: Förvaltningsberättelsen bedöms innehålla efterfrågad information i enlighet med RKR R8.

c. Vid användning av derivat för att säkra ränterisk ska upplysning om genomsnittlig upplåningsränta respektive räntebindningstid före och efter beaktande av räntesäkringar

Nyckeltal		
	2021	2020
Genomsnittlig marknadsränta, 3 mån STIBOR, %	-0,04	-0,23
Genomsnittlig reporänta, Riksbanken, %	0,00	0,00
Genomsnittlig ränta upplåning, % ^{*)}	1,00	1,02
Genomsnittlig ränta utlåning till bolagen, % ^{*)}	1,34	1,37
Kapitalbindning per 31 december, år	4,86	5,17
Räntebindning per 31 december, år	4,85	5,11

Inklusive koncernens samtliga räntederivat.

Enligt Kommunfullmäktiges riktlinjer ska prissättningen på utlåningen till stadens bolag baseras på marknadsmässiga villkor. Detta har sin grund i lagstiftning för allmännyttiga kommunala bostadsbolag och EU:s konkurrenslagstiftning. Under året har varje bolag betalat ett individuellt satt marknadsmässigt pris utifrån sina förutsättningar och andel konkurrensutsatt verksamhet.

Kommunstyrelsens regler för finansverksamheten innehåller ett intervall för genomsnittlig kapitalbindnings- och räntebindningstid mellan 1,5 år - 3,5 år med ett riktvärde på 2,5 år. Vid utgången av 2021 var den genomsnittliga kapitalbindningstiden 2,38 år och den genomsnittliga räntebindningstiden var 2,37 år.

Figur 4: Urklipp från Borås Stads Årsredovisning 2021 sidan 19

KPMG kommentar: Vi har inte kunnat återfinna information i notupplysningen avseende genomsnittlig upplåningsränta respektive räntebindningstid före och efter beaktande av räntesäkringar. Vi rekommenderar att denna information läggs till i årsredovisningen.

Upplysningen innehåll bedöms i övriga delar uppfylla kraven i RKR R8.

3 Sammanfattning

KPMG har utifrån två av Borås stads derivatkontrakt genomfört en granskning av:

- om de innehållsmässiga kraven på säkringsdokumentation kan anses uppfyllda utifrån RKR R8 för de två definierade räntederivaten.
- om beskrivna redovisningsprinciper enligt säkringsdokumentation och årsredovisning är förenliga med kraven enligt RKR R8
- om derivat och skuld tillsammans med tillämpade redovisningsprinciper förefaller nå upp till kraven för ett effektivt säkringsförhållande.

Vidare har en genomgång gjorts av Borås stads årsredovisning 2021 för att bedöma om alla de upplysningar som RKR R8 kräver återfinns i årsredovisningen.

I upplysning om genomsnittlig upplåningsränta respektive räntebindningstid före och efter beaktande av räntesäkringar har inte något före/efter perspektiv återfunnits. Vi rekommenderar därför att detta adderas i kommande årsredovisning.

Genomgången utifrån ovanstående frågeställningar visar att kraven utifrån RKR R8 i allt väsentligt uppfylls. Säkringsdokumentation, redovisningsprinciper och notupplysningar bedöms vara dokumenterade på tillfredställande sätt.

Göteborg, januari 2023

KPMG AB

Josefine Kjellberg
Manager

Magnus Samevik
Senior Manager

Johan Eklund
Manger

Fredrik Andersson
Manager

4 Bilagor

Bilaga 1: NDA 600 mkr 231101

Bilaga 2: Obl 600 mkr

Bilaga 3: Masterdokument Borås Stad 2021

Bilaga 4: SEB 50 mkr 230525

Bilaga 5: Elnät 50 mkr

Bilaga 6: Masterdokument Elnät 2021